

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 * ARTA	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESpanya } Trimestre. . . 0'50 Ptas. } Any. 2'00 » ESTRANGER Doble.	Se paga a la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 16 de Octubre de 1917	Núm. 21	

A mos amics, consocis de "Minerva,"

Feia temps, amics, que tenia pensat de dirigir-vos unes quartilles damunt el nostre estimat quinzenari LLEVANT però fins avui no m'he decidit, i heu fas per dir-vos colca cosa de la nostra Societat "Minerva". He estat pensant amb ella que m'he cregut capàs d'escriure vos en que no sien sino quatre paraules, encara que mal trassades.

Desque m'en som anat d'Artá he he pensat molt en "Minerva" i ara mes qu'abans pens qu'aquesta profitosa societat, pot fer canviar el modo de ser d'Artá per que sos fins son l'educació i instrucció dels joves paisans meus, l'avens material, intel·lectual i moral del poble i per que ella tota sola si tots li presta l'ajuda necessaria basta per redimirlo, treguent-lo del fangós statu quo en que sempre jeu.

Mes, el joves artanencs, com han rebut fins ara an aqueixa societat? N'hi ha qui apenes saben si existeix. Tant poc s'interessen per la seva instrucció. Altres n'hi ha que sapiguent ho, creuen que va an el profit de sos administradors. Aquests pobres d'esperit son dignes de compasió i de llástima, per no dir despreci; per que son els murmuradors i criticadors d'ofici que cegos d'enveja no volen consentir que hi haja qui s'alsi mes qu'els altres, ni que'ls demés s'instruesquen. "Minerva" ve a esser un tresor desconegut. I aquest tresor no se sap aprofitar. Jovent d'Artá, amic de l'educació, aprofitel; per que "Minerva" vol fer de voltros un poble nou i completament restaurat; "Minerva" te mostre el camí de l'avens; "Minerva" vol despertar-te del somit que dorms. Mes si tu fas el sort i desprecies los seus bons fins la pérdua es per tú, per que ella vol la teva perfecció.

I noltros, consocis de "Minerva" no contemplem aqueix estat del poble, brassos plegats. No, i mil voltes no. Antes be, fassem lo que mos toca. Aixó es, acudir a "Minerva" a cercar dins sa biblioteca el pa de l'educació per combatre als seus contraris, i pujar costa amunt p'el camí del progrés; i ben apinyats amb sant amor trabalem p'el nostre profit i compartiguem la feina amb el nostre benivolgut director i mestre. Fent-ho així i en la vista cap al ideal qu'es l'avens del poble, no mos desanimem per molts d'obstacles que trobem qu'hem de procurar vencer i així veurem coronats els nostros esforços i arribarem a fer d'Artá un dels pobles mes avansats de Mallorca.

Ciutat 7 d'Octubre 1917.

JUAN LLABRÉS.

Les Rates-pinyades

Les rates-pinyades també son com els erissóns i els calapets, animals de nit i com aquells, passen l'ivern amagades dins coves, encletxes, porxos i teulades, esperant les primeres calors, amb les quals comensa la naxia dels insectes que servexen per el seu sustent, i a la cassa dels quals volen pressurosos, voltant i tornant volta; amb aquelles girades seques tan característiques i que tant criden l'atenció durant ses vetllades d'estiu.

Elles tresquen els nostros carrers i plasses, entren i surten de ses nostros cases, cassant moscart i altres insectes nocturns, molts d'ells perjudicials; volen pels nostros camps, cassant tots els qui per ells volen, moscart i papaiones sobretot, que tanta destrossa fan an els nostros arbres; fan un treball tan gros de destrucció d'aquelles plagues, que no porem manco de considerarles com un dels animals mes útils a s'agricultura.

Tot el seu aspecte es de una rata alada, per que está

cuberta de pel semblant an el d'aquelles i tenen aquells uietis tan penetrants i vius, com els de aquell roegador, i si bé tots son mamífers les pinyades formen un agrupament dels superiors, sois les guanyen les monies i l'homo.

El sortir de nit, la seva especial constitució i la seva lletjura, son causa de les més extranyes supersticions i fins son objecte de s'odi i avurrimment des public ignorant. Amb tot, elles son destinades a cumplir un dels llocs mes útils per sa nostra vida, ja que el seu treball no el fa cap altre especie; el bé que reporten es infinit, meresquent, per lo tant, mes que el despreci, la nostra consideració.

Estudiant sa vida d'aquets animals un no pot menos que admirar l'ordre que Deu va posá a sa creació; s'engranatje, es lligam que hi ha entre totes ses coses. Sa rata-pinyada viu, i per viure i necessita menjar insectes; idó, a la primavera, quant sa terra se cubrex de vegetació indispensable per sa vida d'aquells, i ells se multipliquen i volen cercant el menjá, ses rates-pinya des d'exen els seus caus i surten per cumplir sa seva misió.

El seu treball es tan intens, que els arbres deis nostros ords no fruitarien si no fos per sa destrucció de mils de papaiones, que fan aquests animalets tan curiosos, tan diferents de tots els altres que poblen els nostros boscs.

Estudiem les particularitats que oferex el seu còs degut an el medi aon han de viure. Son mamífers, per que tenen el còs cubert de pel, tenen mamelles i els peüts nexen vius, sense intermedi d'on.

Lo mes notable de sa anatomia, es la solidesa de sa cara des pit que conté els pulmons i ha de poró resistir el vol; a l'òs anomenat post des pit, si enganxen els muscals (n'ris) que donen moviment a ses ales.

El ossos del bras i la mà estan conformats per el vol presentant-se llargs i reforçats, per axó, els dos de l'avant-brás estan soldats, els de sa mà son molt llargs i els dits també, manco els del dit pols que está transformat amb un ganxet.

Els peus tenen els dits com a ganxos gracies a sa curvatura de ses ungles, i les servexen per penjar-se de cap-per-avall, posició en la qual he sabut passen les hores de repòs.

Però lo que més crida s'atenció al observar una rata-pinyada son ses ales, amb tot, la cosa no está clara.

La membrana o tel es molt resistent i essent tan prima podria scarse per efecte de s'aire perdent sa elasticidad, i no podria servir per desempenyar el seu paper; com l'ala es tan prima no pot tenir com an els aucells glandules que segreguin les grasses necesaries per mantenir la seva blanor i aquesta falta va esser posada an el morro del animal, axí es, que quant aquell sent la sequetat a les ales e-hi passa el morro i tornen al estat normal.

Per lo tant en les ales veim que residex el sentit del tacte. En quant an el sentit de la vista també está desenvol·lat i no se sab an certesa si es uís tenen un poder penetrant per veurei de nit. El del oit, seguex amb ordre de desenrotlo an el del tacte o el supera en algunes especies, sobre tot les de per aquí que s'alimenten d'insectes. La part esterna de l'oreia adquirex molta estensió e-hi ha especie per aquí que, a altres bandes li diuen orellut, que te tan llarga casi com el còs. Les oreies tenen una partida de rues a sa part de dins que servexen per aplegar els renous. Crida s'atenció un oreió que e-hi ha davant el forat, la qual te per objecte apagar els renous, esmortuirlos per que no produesquin transtorns a fa part interna. Aquesta sensibilitat tan extremada fa d'aptar an els naturalistes si es el sentit del oit o el de la vista, el qui permet a les Rates-pinyades cassar el seu aliment. L'olfat i el gust están poc desenrollats. Demunt el nas n'hi ha que tenen una cresta que serveix per cassar els insectes voladors.

Quant dormen, hem dit que están penjades de cap-per-avall valguentse dels peus i es estranya aquesta

posició, per que no e-hi cap altre animal que l'emplei. Es degut a la necessitat de que la sanc acudesqui an els centres nerviosos per economisar calor i també per no tenir les molesties de l'humitat que haurien de sufrir durant sa temporada freda, dins els seus amagatais.

Moltes mes coses podriem dir de les Rates-pinyades, emperò surtiríem del fi que mos hem proposat, basta lo dit per conexas, basta lo dit per sobre el treball util que mos fan an els nostros camps, contribuint a les bones cuites; per axó respectem i procurarem fer entendre dins els pobles, el conexement de la seva obra maravellosa.

JUAN DE BINIÀLGORFA.

Ajuntament

Sessió ordinaria del dia 9 de Septembre

En aquesta sessió s'aprova l'acta anterior i acte seguit:

- 1.er S'aprovaren les condicions per el concurs de l'adquisició d'un solar destinat a la construcció d'un edifici per escola.
 - 2.^{on} S'apróva el projecta de fatxada de la casa del carré de la Travessa propia de Antoni Artigues Canet.
 - 3.^{on} S'acordá fer algunes modificacions en la canyeria del carré de la Plassa i en les demés canyerias que'l Batle consideri convenient.
 - 4.^{on} Se doná conta dels treballs fets p'els caminers municipals durant les dues setmanes anteriors.
- I no aguent-hi res mes el Sr. Batle aixecá la sessió.

Sessió ordinaria del dia 16.

En aquesta sessió s'acordá:

- 1.er Aprovar l'acta anterior.
 - 2.^{on} Ratificar l'autorizació concedida al Sr. Batle d'obrir i tancar els grifóns d'us particular i que provi si feita aigo al públic, obrint els grifóns particulars.
 - 3.er S'acordá també construir una font pública en el carré de Son Servera.
 - 4.^{on} Se doná conta dels treballs fets p'els caminers de la vila durant la setmana passada.
- I per no aver-hi mes de que tratar s'aixecá la sessió.

Sessió ordinaria del dia 23

- 1.er S'apróva l'acte anterior.
- 2.^{on} S'acordá qu'el Segretari vagi a Palma i li paguin els gastos del Capítol d'imprevists.
- 3.er Conforme an el dictamen de la Comissió d'obres s'acordá concedir an en Bernat Vidal un auxili de 1'50 pts. per cada metro cúbic de cabuda que tenga la cisterna que construesca.
- 4.^{on} Canviar de lloc alguns grellats de forats de sa claveguera pública.
- 5.^{on} Construir novament s'escala que del carré del Calvari conduceix an el Convent.
- 6.^{on} Arretgiar les acres del carré de Na Batlessa, i fer una boca d'entrada a sa claveguera del carré de Sa Taulera.
- 7.^{on} Ademés se doná conta dels treballs realitzats p'els peons caminers durant la setmana anterior.

Sessió ordinaria del dia 30

En aquesta sessió s'acordá:

- 1.er Aprovar l'acte anterior.
- 2.^{on} S'autorizació al Sr. Batle per instar la rectificació del error material sufrít al expedir la Direcció General de la Deuda pública una lámina "no transferible" de 4 y mitx a nom del Asil de Santa Rita d'aquesta vila, per ser Asil de Santa Rosa al que correspon i te aqueix Asil; i que aquesta equivocació sigui rectificada en la forma que la superioridad cregui oportú per poder cobrar els interessos.

3.^{or} Se perllongá fins al 7 d'Octubre pròxim el plas per demanar subvenció per construir cisternes.

4.^{or} Que passin a informe de la Comissió d'obres les instancies d'en Vicens Miquel Pirris i den Bartomeu Miquel Pirris sollicitant auxili per la construcció d'una isterne en ses cases situades respectivament en els números 7 i 11 de la barriada de *Na Pall*.

5.^{or} S'autorisá al Sr. Batle perque efectui les obres necessaries per pesar y carregar els porcs en la plassa del Conquistador.

6.^{or} Se doná per enterat l'Ajuntament del escrit del Batle comunicant s'ausencia d'aquest terme per un plas menor de vint dies.

7.^{or} Aprovar l'extracta de les sessions celebrades en el mes de Septembre per remetre-les al Governador.

I sense mes a tractar s'oixeca la sessió

Conversa Josefina

Na Lluissa, socia activa josefina acaba de aficar els botons a un vestidet d'infant. Na Rosa arriba mes tart conforme indica la conversa.

LLUISSA —Afic el darrer botó.
De bon' hora hauré acabat...
Ja fris de veure posat
an aquell pobre angeló.
A forsa de viveró
i farina lacteada
la vida li haurem salvada.
¡Alabat sia el Senyor!
Mai 'via disfrutat tant
com des que som josefina;
hi duc una golosina
i t'è per mi tal encant
que'n cara que'm va costant
qualca pic un sacrifici,
convertit amb benefici
el me fa dols al instant.
Era un capell amb *espri*
lo que enguany m'enlluernava.
Vint i cinc duros costava.
Per mi mateixa vaix dir:
¿Per qué tant m'he d'enllestir?
Amb un altre que'n val nou
per ara ja n'hi ha prou,
i el meu pobret puc vestir.
A lletgir no'm vaig torbar
amb una gran alegria,
que del Judici en el dia,
Jesús an els bons dirá:
"Perque me dareu menjá,
quant tenia fam i set,
abric quant tenia fret
i me vareu consolá
del meu Pare beneïts,
veniu prendreu possessorí
del vostre lloc a la Gloria
amb tots los meus escullits."
Els justs dirán agrahts;
¿Quant vos ho ferem Senyor?
"Assistint per mon amor
a los humils i petits."
I es que sou tan generós
Bon Jesús, que'l be que's fa
al pobre, voleu pagar
com si'l vos fessen a Vos.
Per aixó'l meu cos gojós
acull la promesa feel.
¡Quin bon anar fa an el Cel
per un camí tan hermós!

ROSA (entrant)

LLUISSA

ROSA

LLUISSA

ROSA (mirant el vestit)

LLUISSA

ROSA

LLUISSA

ROSA

—¡Ave María!
—¡Roseta!
—¿Ja m'estaves esperant?
—Ara he acabat, fa un instant
—¡Jesús! ¡quina monedeta!
¿Com heu fas tan bé, fieta?
—Quant heu feia pes *bebé*
no'n treia mai agüé
i ara som un'espaseta.
—Ja veus quin agrahtment
sempre m'haurás de tenir
perque per amor de mí....
—Som estat tan aprenent,
m'has llevat l'avorriment
i servesc per qualque cosa.
¡Beneida sies, Rosa,
per lo teu bon pensament!
Quant vaig venir de París
tu me vares convidar
per la visita passar,
i hauria passat.... ¡de llis!
Com no creia que existís
vaig veure miseria'n grum:
sensa pa, ni foc, ni llum....
i va esser per mí un exís.
—¡Beneix existiment!
¡Oh que molts el sentiríem
Quan la miseria veuríem,

com veres, de COS PRESENT!
Dar menjá al qui té talent
el nostro cor sol omplir;
però tenim altre fi
encara més excelent.
Perque si pobrets hi ha
que per lo feners i honrats
mereixen esser posats
casi damunt un altar
en canvi d'altres n'hi ha
que necessiten remeis
i amb obres i amb bons conseis
també les hem d'ajudar.
Un matrimoni esguerrat
(L'homo era de lo pitjó)
Ell com madó GARRÓ
a veure que fa el veinat.
Un padrinet mitx baidat;
cinc infants com aranyons....
Pensa si havia torrons
dins la casa i ball armat.
No servava pany ni clau.
"Si ell deixa roveia l'eina
¿voleu que jo fassa feina?"
deia ella "Ni si'm *matáu*"
Sempre un encarnat i blau
mogut, perque ell empinava
el colso i jamai reinava
un sol minutet de pau.
A la nostr' associació
entraren per bona sort,
i a dins casseva'l conhort
amb la feina i oració.
I gracies mil al Senyor,
es allò una bassa d'oli,
menjant sopas o pa-amb-oli
sempre 'stán de bon humor.

LLUISSA

—Protectors, Jesús amat,
enviaiu a tan bona obra,
que donin lo que les sobra
de bon cor i de bon grat.
Sia el *lujo* desterrat
perque's ben cert i segú
que donau el cent per ú
al qui generós ha estat.
—De la caritat el foc.
Deu renova cada dia.

ROSA

LLUISSA

ROSA

LLUISSA

ROSA

—El meu cor mai desconfia
—Lluissa, ni el meu, tampoc.
Tot 'nirá bé, poc a poc....
—De partí ja es hora, Rosa.
—Si abans no dic una cosa
ni en tota la nit me moc.

(Dirigintse al públic)

Senyors: no me vui quedar
dins el cor un endarrer.
Ademés que agrahtiré
mos hajeu vengut a honrar
m'atrevesc a demanar
bé sia en dobbés, bé en robes
una llimosna pels pobres
que Deu vos ho pagarà.

MARGALIDA ESTELRICH.

Palma de Mallorca dia 8 d'Agost de 1917.

Embuis

El pa de mestai no agrada a nigu, i així es que els jocs florals celebrats aquest any a Ciutat han estat una cosa estupenda: ¿Perque? Perque el blat era net de tota llevor. Com el progrés va apareat amb la puresa, a mida que anam progresant, les coses tendeixen a sa purificació, a la separació de tot lo qui no lliga bé amb el ser especial de cada cosa, i per aixó hem vist com el concurs prestat a la *nostra parla* ha estat una cosa mai pensada. L'oli i l'aigua no se poren mesclar. Les coses quant tenen vida propia se basten a elles mateixes.

—El mon ha perdut sa *xaveta*... No se aon som, ni aont anam, l'absolutisme amb ses diferents manifestacions de cada dia pren còs dins la societat, dins els pobles, dins les nacions, dius els estats, per tot arreu hi ha homos vanitosos que se deixen dominar. L'altre dia, un assumpto mogut amb tota la bona intenció de fer anar els al·lots a l'escola, va denegerar en una manifestació esclatant de socialisme mal entés, arribant casi a la coacció en el lliure dret del treball, absolutismo de les classes baixes.

La opinió publica espanyola se manifesta clarament partidari d'un canvi en la direcció de l'Estat, anam a una bancarrota formidable i els homos de seny senyallen el perill i marquen noves orientacions, i apesar d'aixó, els actuals directors estan empenyats en caure dins l'avenc, están cegos... es l'absolutisme que no deixa veure les coses.

Mes enllá el mon qui está en guerra i desitja la pau,

defuig de converses amistoses i aparentar voler seguir cap a la ruina... es l'absolutisme que te lligats els homos. *El mon ha perdut sa xaveta*... El mundo está perdido, com diu un amic d'Artá...

—Com cada any ha tornat a fer la visita l'inspecció el *Fiel Contraste*, el revisador de pesos i mesures i com cada any no hem tengut altre profit, que el d'ajudar a la mala administració de l'Estat, una nova taca s'ha marcada demunt el poble que com els altres agnanta aquests ridiculs, aquestes inspeccions tan inútils per l'interés públic. Perque ¿de que serveix una inspecció feta a la Sala després d'avisar al públic que se presenti de tal a tal hora? ¿No siria mes práctica una inspecció secreta per descubrir els contraventors de la llei?

—S'ha aixecat l'estat de guerra. Una vegada feta pel Sr. Dato, la declaració de que no eren els militars els qui l'imposaven, ha volgut demostrar-ho practicamente i confiant, tal vegada massa, amb ses petites forces, ha fet de valent aparentant una tranquilidat sols comprensible en els qui no coneixen el vertader significat d'aquesta paraula. Ara veurem el tir per aon surtirá.

—¿Quin empenyo tenen certs elements de per aquí, en pintar els nacionalistes com a indiferents en materia religiosa? Per ventura son capassos de senyalar cap fet, aon, quant de la religió s'ha tractat, no hagin sortit en sa defensa? ¿Han estudiat, tal vegada la religiosidat dels homos qui encarnen la representació del ideals nacionalistes? Aprenguin a examinar els fets, i un fet es, conegut de tot-hom, la vida i mort exemplars dels fundador del nacionalisme catalá. D'En. Prat de la Riba; tenguin en conte que tots els monopolis son dolents i el voler monopolizar una cosa tan delicada com aquesta, demostren posseir una qualitat que no es de lo mes envejable.

Ni la moderna pedagogia, ni cap raó d'economia, aconseien el fer les escoles adins el poble, així es que de cada dia se fa més incomprendible el que nigu fassi campanya a favor de lo que siria demostració d'una extremada ignorancia o d'una petulancia próxima a la bojeria

—S'ha celebrat ja la Junta de la *Isteña Marítima* i de les ressenyes que hem vistes a la premsa, n'hem tret una mala impressió; s'ha vist que han triuñat els qui no volen reforma, els cansats de les alarmes que hi ha hagut, els supeditats an els cacics de la companyia, els mals administradors, segons frasse de D. R. Obrador, amb una paraula els mals patriotes que les importa poc que desapareguin les nostres coses, perque, per aquest camí se va a la ruina.

FILICUMIS.

Crónica

De Canostra

El dia de St. Miquel durant la vetlada la gent va estat de festa, perque la banda que dirigeix D. Antoni Gili sortí a obsequiar amb una serenata a D. Miquel Olié.

Dia 30 de Septembre després de molt llarga malaltia mori la Sra. tia del Rector de la nostra Parroquia D. Gabriel Muntaner. Amb aquesta ocasió se posaven de manifest les seves simpaties assistint als funerals la plana major de la vila. L'acompanyam amb el sentiment.

Sa setmana passada foren col·locades dins el Camaril de la Verge de St. Salvador les columnes i ornaments que han de formar el nou lloc avont la Nostra Señora ha de rebre els actes de veneració dels devots artanencs. Aquesta reforma es obra del conegut escultor de Ciutat Sr. Alcover, i sols revelant son nom ja queda fet l'elogi mes calurós de s'obra. Ara no será precis acudir al Camaril per veure la Verge. Se podrá contemplar de qualsevol punt de l'Oratori; i així mateix podrá pujar—s'hi per veure-la d'aprop. Suposam qu'el poble rebrá be aqueixa reforma. Diumenge dia 14 se celebrará festa en l'Oratori per sa bendició, predicant D. Lluís Crespi Pbre. de Sineu

Igualment se comensaren les Obres de reforme de l'escalonada del Convent de St. Antoni. S'han ja tornat part dels terraplens dels costats. L'escola comensará de baix casi amb tota l'amplaria de la plasseta, i s'estrenyará tant com anirá pujant. En mitj hi haurá un ampla replá, aon s'hi projecta colocar al centre i voltat de jardinet l'estátua del llustre artanenc Fr. Antoni Llinás. Será aixó d'un gran efecte. Frissam ja de veure-la acabada. Sia enhorabona per sos iniciadors.

Dia 3 se desencadená devés mitj-dia una forta tempestat, amb ferests llamps i trons. Plogué unes quantes reuxades, pero no duraren molt.

An el carré de Sa Tamba s'ha obert un nou forat a sa claveguera pública per la conducció de les aigües brutes i de les plujes. Era ben necessari.

**

Com se pot veure en la sessió del Ajuntament s'ha ampliat el plas per sol·licitar subvenció per la construcció de cisternes i n'han presentades dues mes. Es poble necessita es seus temps per enterar-se fins de ses conveniencies.

Dia 4, se celebrà an el Convent de St. Antoni la festa solemne de St. Francesc i tengué lloc la conclusió de les Coranta Horas que cada any se celebren en aquesta Iglesia i que se comensaren dos dies abans. Predicà el triduo el Superior dels PP. Franciscans P. Juan Garcia, que va fer un bons sermons. La Capella del convent cantà amb justesa la Missa a dues veus d'en Bolatzzo.

**

Dia 5 i dia 6, plogué casi tot lo dia, un aigo persistent i profitosa que caigué molt be an el nostros camps que ja la necessitaven i al mateix temps refrescà el temps i ajudar a esveïr de tot les moltes malalties que dins la localitat heï havia. Gracies a Deu.

**

Després de pocs dies de malaltia cruel morí cristanament en la pau del Senyor l'Amo'n Juan Nabot Massanet (a) de Xidati als 71 anys d'edat. El 6 d'aquest mes el combregaren amb sorpresa de molta gent perque pocs dies abans estava bo i se passetava i el dia 9 a les 10 del mati havia entregat l'ànima a Deu. Deixa la seva esposa amb cruel i molt llarga i creuosa malaltia. Rebigatota sa familia l'expressió del nostro condol especialment ses fies D.ª Margalida i D.ª Maria, i son fill polític D. Juan Sancho Lliteras, misser i jutge d'aquesta localitat i col·laborador nostro.

**

Dilluns passat partiren de Ciutat cap an el nostro poble i Capdepera, amb so fi de desenrotllar les escoles pràctiques la Companyia de Telegrafistes de la Comandancia de Mallorca.

**

Dilluns s'embarcà cap a Barcelona aont va a viure el nostro bon amic en Joan Estelrich, distingit escritor fundador i redactor en cap de «La Veu de Mallorca». Sentim la separació del simpàtic amic, ara qui amb tantu fe treballava per renovar l'esperit mallorquí.

**

En la nit del 10, sufrí un atac d'emboïa el Metje D. Pere F. Sard, que fou assistit p'el Metje D. Miquel Servera de Son Servera i a l'endemà p'el Doctor Miquel Sureda de Ciutat. Al hora en que escrivim s'esta es de gravetat, pero ha experimentat certa milloransa.

**

Dia 12, arribà de Ciutat l'Exm. Sr. Governador Civil de la Provincia D. Javier Millan amb un cunyat seu. Foren hostetjats a ca D. Rafel Bienes Tolosa. Desitjam haja sigut agradable s'estancia en aquesta vila.

**

Comensen a treure porcs an el pes públic, si be ara s'han retrets una mica per la mica de baixa que han experimentat en el preu. Ara se paguen de 16 a 17 ptas. la arrova.

**

S'ha canviat el pes dels porc. Abans era a la plassesta del Convent, an el Carré del Calvari, i ara es a Sa Plassa Nova o de El Conquistador aont s'hi ha posat una Arga nova. Mos agrada aquest canvi perque en el Convent era moltst p'els qui estaven dins el Temple devotament.

De Capdepera

Sembla que els nostros pagesos, vegent la crisis que atravessam i el perill de que aumenti, se dediquin amb gran activitat a la preparació de les terres per obtenir el maxim possible de producte.

Les plujes d'aquests dies passats, foren suficients per anaonar la terra, aixi es que ja s'han comensat a sembrar moites ferratjes.

Segons Real Ordre de Foment dirigida an el Director general de Obres públiques, referent a construcció de camins vecinals, el nostre poble resulta favorecut amb una subvenció pel de Cala Retjada de 3.906.00 pesetes abonables en l'any actual per obra o indemnizació; les obres a carrec del Estat importen 2.842,43 ptas.

A la fi s'ha pogut conseguir lo de tant de temps demanat i que tan necessari era, perque realment no si poria anar; ara si aquestes pesetes s'aumenten amb prestació personal creim que el camí de Cala Retjada pot quedar com un dels millors de Mallorca. si aixi ho fa el nostre Ajuntament, estigui segur que l'estació estinenca millor de Mallorca, cobrarà molta animació.

Fa uns quants dies se despedí de nostros el metje D. Jaume Escalías. Mos trobam altre vegada desamparats i per umplir les necessidats mes precises el metje d'Artá D. Sebastiá Bienes ve cada dia a passar visita.

Desde el 23 de Sepbre fins avui hi ha hagut el seguent moviment de població.

Morts

Dia 29.—Angela Genovart i Melis (a) Prune. 11 mesos, de meningitis. Maria Ginart i Ferrer (a) Prebe, 79 anys, de debilitat senil. Miquel Sancho i Gili (a) Vicens. 57 anys de cancer a sa bufeta.

—Dia 2 Octubre. Climent Cursac i Pastor (a) Negret, 3 anys, de entero-colitis.

Naixements

Margalida Mestre i Gil.

Matrimonis

Miquel Flaquer Juan (a) Blai amb na Maria Siquier Sureda (a) Prune.

—Dia 9 d'aquest mes, tengué la mala pensada de penjar-se dins un seller i heu dugué a la práctica Don Baltasar Moyá, vengut fa poc de Fransa i que patia manies. Dia 11 li practicaren s'autopsia els metjes d'Artá, D. Guillem i D. Sebastiá Bienes. Deu l'haja perdonat.

Capdepera 12 d'Otubre.

Corresponsal.

Nota Agrícola

Les plujes del 6 i 7 varen posar la terra en condicions per comensar a sembrar ferratjes i sobre tot perque la gent activás les operacions preliminars per la sembra d'hivern. An els pobles veinats va ploure mes a Son Servera ja comensava a saragaletjar.

Les oliveres van tirant oliva que les cuidores arpleguen poc a poc, per dur a les tafones i ferles donar el líquit que tantes pessetes ratge dins el nostre poble. El plet dels cuidors no está resolt del tot; el amos sense surtir de les condicions imposades pels socialistes, esculleixen els de la categoria de tres reals i deixen els altres. En el meu modo de veure les coses, aquest assumpto ha estat mal duit. Els pajesos estaren descertats al voler discutir condicions sense haver fet un estudi serio de la qüestió, anant tal vegada a augment de jornal, estudi que les hauria permetés fixar preus per demà, sense haver de recórrer a una entidad que no representa mes que una petita par de la classe obrera artanenca. Per altre part els socialistes obraren al meu entendre impremeditament.

La cuïta del vi no ha arribat a regular, contant ja amb que les vinyes de Sa Colonia, que son les mes, son de si, poc fructadores. Ses 36 corterades que aproximadament hi ha an el nostre poble, han donat uns 1200 de reim, essent la producció normal de 1600 a 1700; el mildiu, sobre tot a les del poble, ha fet maig.

Molta gent se queixa de que el blat se pert, la causa la gramenera, oruga o larva de frare, que s'ha presentada amb una abundor extraordinaria i fa un roegadis sens mesura; el rentar el blat, diuen que es un dels millors medis per esvairla, el porgarlo i assoleiarlo també son aconsellats.

El plé de les figues ja ha passat, encare s'en secan, però el temps no ha volgut afavorir gens aquesta operació, aixi es que, casi tot son rutlons, les de Sa Colonia s'han arribat a pagar a 50 i més pessetes.

De llegums i hortalisses la major part están dretes encare, en el próxim número en darem en conte.

Els porcs grassos han tengut una baixa, lo qual vol dir que els acaparadors s'entenen, perjudicant en gran manera al agricultor, aquesta baixa es la causa de que se'n hagin trets pocs a la plassa. Fins ara s'han pagats de 15 a 18 pts. segons el pés ha oscilat entre 10 i 20 arrova.

PAGÉS

Jocs florals de «Nostra Parla»

Diuenge celebraren an teatre principal de Ciutat els primers Jocs Florals que ha organitzat «Nostra Parla» Novella societat de Barcelona.

El coliseu a l'hora de comensar estava ple de com en gom del senyori i més distingit de Ciutat. Pujà a l'escenari l'Ajuntament en corporació presidit pel Balle el Sr. Snaui; i els membres del jurat D. Gabriel Llabrés, D. Juan Roselló de son Fortesa, D. Lluís Nicolau d'Olwer, D. Josep Maria Tous i Maroto i el Secretari general de «Nostra Parla» D. Ramón Maria Casacuberta.

Per encàrregid el President del Jurat, D. Miquel Santos Oliver, que no pogué venir de Barcelona. lletgí son discurs D. Juan Alcover, Mestre en gay sabrer. Es una peça oratori plena de filigranes i de molta molla, quina lectura recomenam a nostros lectores.

El Secretari Sr. Tous, lletgí una galana memoria i després va obrir les pliques dels autors premiats.

La flor natural la obtengué D. Juan Ramis de Ayreflor, Director del *Correo de Mallorca*, el qual, juntament amb el Sr. Balle, i del membre del jurat D. Juan Roselló, dels massers i Mestre de cerimonials de l'Ajuntament, va anar a entregar la flor a la Reina de la festa de sa elecció, que foren la aristocràtica i formosa senyoreta, Emilia Ramis de Ayreflor i Roselló.

Al entrar dins la sala va esser un moment de molta

solemnidad; el públic s'axecà dret, l'orquestra romp i els aplaudiments de mils mans i les notes musicals se ajuntaren amb una mateixa lloança, mentres la Reina pujava a son trono artísticament preparat.

Mossen Llorenç Riber, Mestre en gai saber, obtengué l'*Englantina* i D. Josep Carner la *Viola d'or*.

Els de nés premis los guanyaren: nostro amic Don Juan Estelrich, D.ª Clementina Ardoriu de Barcelona, D. Josep Maria Sagarra, de Barcelona, D. Guillem Colom de Sòller, D. Mateu Julià, D. Sebastiá Guasp de Lluchmajor, D. Juan Ramis el guanyador de la flor natural, D. Antoni Maria Peña, D. Bartomeu Ferrà (fill), D.ª Maria Antonia Salvà, qui pujà a l'escenari del braç del Sr. Nicolau d'Olwer, D. Bartomeu Fortesa, D. Maria Manent, D. Juan Pons, D. Miquel Durán el Sr. Iserns; D. Josep M. ssot i Don Bartomeu Simó.

Acabà tan solemne acte literari amb el discurs de gracies que fe el Sr. Nicolau d'Olwer en termes plens de germanor i amor per Mallorca.

Tots els autors foren llargament aplaudits amb entusiasme, i particularment els qui lletgiren sos treballs.

Registre

Naixements

Nins 3. — Nines 2. — Total 5.

Morts

Dia 27 Sepbre.—Sebastiá Febrer Torres (a) Figuera 39 anys, casat, de Cambres de sang.

Dia 27—Juana Salas Vidal—Xereta, fadrina, 13 anys, de febres tifoideas.

Dia 1.ª d'Otubre Aina Serra Simó, 84 anys de vellesa.

Dia 2. Pere Antoni Nicolau Bauzá (a) Colau Buitiqueta, casat, de 76 anys de Enteritis.

Dia 8.—Maria Pons Gayá (a) Novella, casada, 59 anys, de malaltia de cor.

Dia 9 —Juan Nabot Massanet (a) de Xiclati, casat, 71 anys de Uremia.

Infants

Dia 26 Sepbre Cristófol Mayol Esteva, un mes Enteris.

Resúm 4 homos y 3 dones—Total 7

Al cel sien tots.

Entreteniments

(Solucions als del número passat)

A les preguntes: 1.ª Amb una s 2.ª Quant se llepa sa coa. 3.ª Una cuera.

A les semblances: 1.ª Que te voreres. 2.ª Que sap. 3.ª Que te banya.

Endevinaies: 1.ª Un escravat. 2.ª Un baul.

A la fuga de vocals

Un temps en vorem ja reies

ara de tot has mudat

me vols dir sa veritat

al·lota ¿de que'm fas seies?

Al Jeroglific —Estats-Units.—Petra.

D'Avui

Preguntes:—1.ª ¿Qu'es alló que te dents i no menja i priva a molts de menjar? 2.ª Qu'es alló que neix a fora ve a canastra i menja a sa taula? 3.ª ¿Qu'es lo que respira i no viu?

Semblances —1.ª Amb-e que se semblen una iglesia i un homo? 2.ª I Espanya a un senyó ric? 3.ª I ses pessetes a ses castanye?

Xarada

Prima segona es un arma

de defensa, d'animal

i en forasté tres segona.

no's bo mes que per danys;

i es meu Tot, per ontsevia

se posi sol fer gran maig

Endevinaies

1.ª Te coll i no te cap
te brassos i no te mans
no te cames ni te peus
i s'asseu quant tu t'asseus.

2.ª Vaig anar a cercá peres a una parera.
Heï havia peres; no vaig menja peres,
no vaig deixari peres i no vaig cuir peres.

Les solucions al n.º q d'...

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN EN BARATO

Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vós be en sa Direcció: CARRÉ DE PALMA, 3-ARTA

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, n.º 3 Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES SAN JOSE DE Vda. de Ignacio Figuerola

Sastreteria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Llaneria, Pañoleria, Lenceria,
Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

Brondo, 79, 11, Berne 118

TELEFONO, 217

NO IMPORTA mai més sortir d'Artá per vestir de sastre EN LA SASTRERIA D'EN JUAN FUSTER

se taïen i cusen tota casta de vestits d'homo
a la moda i a gust de cada qual

Direcció: Botavant, 14 * ARTA

NO COMPREU CAFE que no passeu abans per sa botiga d'en JAUME CABRER que'l té bo i fresc.

Allá heu trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoni Blanes Juan (antes Puput)

Mestre Arnau Casellas (a) Garameu VEN A TOT PREU Vins de taula i Vins blancs DE SA DAVESA Recta, 8 ARTA

FARMACIA DE LLORENS GARCIES OBERTA A TOTES HORES Vins i aixarops medicionals Aixarops de cues del Dr. Morey preparat amb erba cuquera d'Artá. FLASSETA D'ES MARKANDO

GRAN BOTIGA amb género de tota casta i a tot preu; calsat fi i de moda CANA VIVES Carré de Parroquia, 1

A LA BOTIGA ven en millós condicions que sa d'en JUAN VICENS (a) JAN Tota casta d'artícles, comestibles, galletes, etc. Es representant de sa Perfumeria L. CACCIO Té depósit de MAQUINES DE COSIR PAP I AUCONS com també tota casta d'instrumentos musicais, guitarras, mandrines, etc. DIRECCIO: ALCARIST, 3

EBANISTERIA MODERNA DE MIQUEL MOREY Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa Especialitat en cordats de cadires a l'antiga Pintats i decorats fins, de tots els gusts Carré de la Parroquia, 7 ARTA

Llibres d'ocasió S'en venen en aquesta Administració Quatre Cantons, 3

UN SENYOR Vol vendre una His- toria Universal d'en Cesar Cantú; 43 toms bellament enquadernats, planchas dorades, casi nous a bon preu. Informarán en aquesta administració.

Rondaies de Menorca per Andreu Ferrer Un volum en 4tes 2 PESSETES Demanaules a la llibreria de FERRER Y SUREDA ARTA

En aquesta Administració poden encarregar tota casta de IMPRESOS Se serveixen amb prontitut

Libreria, Papereria i Centre de Suscripciones DE FERRER Y SUREDA aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en gros, peces, libretes, tintes, llapiceria, etc. Llibres escolars i relligiosos A PREU DE CATALEC s'encomanden de tota casta en tota puntualitat QUATRE CANTONS, 3

Ensaïmades i Panets En lloc se troben millós que a la PANADERIA VICTORIA ES FORN NOU D'EN

Miquel Roca Castelli A sa botiga heu trobareu sempre pans, panets, galletes, bescuit, rollets i tota casta de pasticeria TAMBÉ SE SERVEIX A DOMICILI Notedat, prontitut i economia DESPAIG: Carré de Palma, 3 bis ARTA